

Мельниченко Анатолій

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», Київ, Україна
melnichenkot@ukr.net

**СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЯК ІМПЕРАТИВ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

The abstract deals with the explanation of «social responsibility» phenomenon as an imperative of management in higher education, represents the factors of social responsibility and main obstacles by formation of social responsibility in the field of higher education management. The abstract considers the social responsibility as a civil, legal, psychological and moral adolescence of management subjects to keep it.

Keywords: social responsibility, imperative of management, higher education.

Сьогодні царину вищої освіти, поряд зі сферою науково-інноваційної діяльності, можна вважати чи не єдиним «рятівним колом» у питанні подолання системної (економічної, соціальної, морально-етичної тощо) кризи в суспільстві. Звичайно, така теза є справедливою тільки за умови забезпечення відповідної якості освіти. Але, на жаль, кризові явища торкаються і самої сфери вищої освіти та науки. Складається враження, що нині здійснюючи управління (на різних рівнях) у сфері освіти, суб'єкти керуються не принципами стійкого розвитку цієї життєво важливої для суспільства царини, які ними постійно декларуються, а з огляду модних тенденцій, комерційних інтересів, політичної доцільності тощо. Забезпечення високої якості вищої освіти і, водночас, високого рівня проведення наукових досліджень передбачає правильно організоване управління у цій сфері. Йдеться про необхідність переходу від «ручного режиму» управління до нових його форм із врахуванням можливостей самоуправління, коли суб'єкт управління та об'єкт управління в певному сенсі співпадають. В цьому контексті одним із найважливіших імперативів управління у згаданій сфері є соціальна відповідальність управлінців.

Проблема соціальної відповідальності у царині вищої освіти виходить далеко за межі дослідницького поля педагогічної науки, ця проблема, зазвичай вимагає об'єднання дослідницьких спромог філософії, психології, педагогіки, соціології та економічної науки. При цьому, варто враховувати, що сама вища освіта є найважливішим фактором формування соціальної відповідальності у майбутніх освітянських менеджерів.

Одним із чинників соціальної відповідальності виступає соціальна культура управлінців як прояв їх управлінської зрілості, міри готовності на основі соціального досвіду приймати виважені, соціально значущі рішення, враховуючи не тільки власні скороминущі інтереси, але й інтереси соціуму у стратегічній перспективі.

Чому соціальна відповідальність управлінців у сфері вищої освіти є вкрай важливою? Логіка доволі проста: соціально безвідповідальна управлінська поведінка, яка на всіх рівнях роками демонструється

вітчизняними суб'єктами управління у сфері вищої освіти (корупція, низький рівень фінансування наукових досліджень, телефонне право, мізерна зарплатня науково-педагогічних працівників, свідомо створена надмірна централізованість адміністрування тощо) призводить до того, що інші суб'єкти – суб'єкти безпосередньої педагогічної взаємодії опиняються поставленими в такі умови, в яких змушені самі демонструвати окремі елементи соціальної безвідповідальності, і, як підсумок, – це серйозним чином позначається на тих, кого часто називають об'єктами педагогічного впливу і їхній майбутній діяльності. Особливо це може даватися взнаки в сфері технічної освіти. Як тут не пригадати слова героїні однієї радянської кінокомедії: «Помилки педагогів менш помітні (ніж помилки лікарів), але в підсумку вони обходяться людям не менш дорожче». Цілком логічно, що чим вищий статусний рівень суб'єкта управління, тим вищі вимоги в контексті соціальної відповідальності повинні до нього ставитися.

Разом із тим, сам феномен соціальної відповідальності може бути чинником погодження суперечливих інтересів різних соціальних акторів.

Звичайно, що однією з найбільших перепон у питанні формування соціальної відповідальності у сфері управління вищою освітою є явище корупції. Адже, вітчизняні реалії часто доводять те, що набуття управлінських повноважень (певних посад) у цій царині здобувається шляхом здійснення окремих дій, які можуть кваліфікуватися як корупційні. А далі: постає питання звичайного «відбивання» потрачених зусиль, коштів тощо. В такому разі, той або інший носій владних повноважень навряд чи буде замислюватися про відповідальність перед суспільством, про результати своєї діяльності, в кращому разі – буде імітувати соціально відповідальну поведінку.

Таким чином, соціальна відповідальність – це не тільки усвідомлення соціальної значущості результатів власної діяльності, але й громадянська, правова, психологічна, моральна зрілість суб'єктів управлінської діяльності до її виконання.